

2009

2009

Haridus- ja Teadusministeerium

1. Õpetaja roll õpilaste korrarikkumise puhul

Koolis saavad kokku õpilased, kelle sotsiaalne ja keeleline taust, väärtushinnangud, tervis, võimed jms võivad olla väga erinevad ning kelle käitumine selle tõttu võib erineda õpetaja ootustest. Sel puhul on tähtis enesele teadvustada, et õpetaja kutse osaks on tegeleda väga erinevate õpilastega ja käituda ka kõige erinevates olukordades tasakaalukalt, aktsepteerides noore kasvava isiksuse arenemise eripärasid.

Mõnikord ebaviisakalt käituvate, isegi agressiivsete õpilastega hakkama saamine ja nende käitumise suunamine on raske, kuid väga vajalik osa õpetaja tööst. Agressiivne käitumine pole rünnak õpetaja kui isiksuse vastu. Taoliste olukordadega tegelemine on ametialane väljakutse, mis ei alanda, vaid tõstab õpetaja väärikust ning suunab õpilast mõistma oma käitumise tagamaid ja vajadusel muutma hoiakuid. Õpetaja enesekindel ja väärikas käitumine igas olukorras on õpilastele eeskujuks ning tagab enamikul juhtudel olukorra lahendamise klassiruumis ilma välise sekkumiseta.

2. Kooli kodukord kui õpetaja tugisüsteem korrarikkumistega toimetulekul

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses on sätestatud, et kool rakendab abinõud vaimse ja füüsilise vägivalda ennetamiseks ning õpilane on kohustatud täitma õppenõukogu kehtestatud kodukorda.

Selleks, et kool saaks tagada koolis viibimise ajal koolipere turvalisuse nagu seadus ette näeb, tuleb igas koolis kokku leppida, kuidas toimitakse, kui keegi rikub kooli kodukorda.

Kuna õpilastel on õigus õpilaselu küsimustes kaasa rääkida, on oluline kaasata neid kodukorra väljatöötamise. Koos välja töötatud kokkulepetel on õpilaste jaoks suurem tähendus ning neid aktsepteeritakse paremini.

On oluline, et kõik kooli töötajad reageeriks kodukorra rikkumistele järjekindlalt ja õiglaselt ning toimiks koolis kokku lepitud reeglite kohaselt. Kooli kodukorra ja kokkulepete alusel saab õpetaja koostada oma konkreetse tegevuskava ning juhinduda sellest igas konkreetsetes olukorras.

Iga õpetaja õigus ja kohustus õppenõukogu liikmena on teha ettepanekuid kodukorra täiendamiseks ja ajakohastamiseks.

Spetsiifiliste meetmete rakendamine õpilase käitumise juhtimiseks on vajalik tõsise või pideva kooli kodukorra eiramise korral. Kergema sobimatu käitumise puhul piisab pedagoogi poolt jooksvalt rakendatavatest pedagoogilistest võtetest.

3. Esmase otsuse langetamine sobimatu käitumise raskusastme ja põhjuste kohta

Õpilase korrarikkumise või sobimatu käitumise korral on oluline hinnata selle võimalikke põhjuseid ja olukorra tõsidust. Mõnikord on õpilase käitumise taga tavapärasest suurem tähelepanuvajadus, kuid on olukordi, kus põhjused on märgatavalt tõsisemad. Sellest sõltub ka õpetaja edasine käitumine.

Kogenud õpetaja analüüsib toimuvat enamasti väga kiiresti. Ta on harjunud tunnis tekkivaid olukordi didaktiliselt ja pedagoogilis-psühholoogiliselt lahkama ning see oskus on muutunud automaatseks. Püsivate käitumisprobleemide tekkimisel tuleb nõu pidada teiste spetsialistidega ning teha koostööd. On loomulik, et algajal õpetajal on vaja mentori, juhendaja, kolleegi või õppealajuhataja abi, et selline oskus kujuneks ja automaatseks muutuks. Kunagi ei ole liiast paluda kogenud või antud olukorra läbi teinud õpetaja, nõustaja või koolijuhi tuge – õppetöö on protsess, kus kõigi õpetajate omavahelise koostöö ning kasvatustlike ja õpieesmärkide lõimingu kaudu saavutatakse ühine tulemus.

Olukorra analüüsimisse on tähtis kaasata õpilane – just temaga tema käitumist lahates on võimalik jõuda selle tegelike põhjuste ja ka lahendusteni. Samuti on oluline, et olukorra analüüsimisse kaasataks lapsevanem, kellega koostööd tehes on võimalik saada informatsiooni, mis võib aidata selgitada õpilase käitumise põhjuseid. Lapsevanema roll on seda olulisem, mida noorem on käitumisprobleemiga õpilane – näiteks ei ole algklasside õpilased enamasti ise veel suutelised oma käitumise tagamaid lahti mõtestama.

3.1 Õpilase käitumise raskusastme analüüs

Esmalt peab õpetaja määratlema, kas õpilase käitumine oli hetkeline ja ühekordne emotsioon või kestev probleem ning kas see:

- a) segas õppeprotsessi;
- b) rikkus kooli kodukorda;
- c) oli õigusvastane (vt punkt 6).

3.2 Õpilase käitumise põhjuste analüüs

Õpilase tähelepanu otsiva, pahatahtliku või sõnakuulmatu käitumise taga on alati mingi põhjus. Kui õpilase käitumisprobleemid on püsivad, on vaja teha võrgustikutööd. Vajadusel tuleb paluda abi kooli tugispetsialistidelt, õppealajuhatajalt, klassijuhatajalt ja/või lapsevanematelt, teistelt õpilastelt ning kaasata ka õpilane ise, et teha kindlaks, miks ta järjekindlalt käitub sobimatult, ja sellest lähtuvalt valida parimad võimalikud vahendid tema korralekutsumiseks.

Hinnates käitumise „raskusastet“ tuleb määratlema, kas õpilase käitumine võis olla tingitud:

3.2.1 Õpilasest tulenevad põhjused

- 1) õpilase arengulistest erisustest;
- 2) õpilase hariduslikest erivajadustest;
- 3) õpilase tervislikust seisundist;
- 4) õpilase isiklikust või perekondlikust probleemist;

- 5) õpilase nõrgast sotsiaalsest võrgustikust või selle puudumisest või probleemidest sotsiaalsetes suhetes;
- 6) õpilase madalast eneseusaldusest ja/või enesehinnangust;

3.2.2 Õpetamise metoodikast tulenevad põhjused

- 7) füüsilise õpikeskkonna korraldusest (pinkide paigutus, vähene valgustus, kõrvaline helimüra vms);
- 8) tunni ettevalmistatuse tasemest;
- 9) metoodika ja/või tunni tempo valikust;
- 10) õpetaja suhtlus- või õpetamisviisist / „kohaloleku” vähesusest.

Õpetaja peab jääma enesekindlaks ja andma õpilasele märku, et tema käitumine on sobimatu. Tuleb teha kõik endast olenev, et õpilane saaks vajalikku tuge ja abi (põhjused 1–6) ning et õpikeskkond ja õppetund oleksid kvaliteetsed (põhjused 7–10).

4. Õpetaja käitumine häiriva ja kooli kodukorda rikkuva käitumise korral

Korrariikumiste ennetamiseks on oluline koos õpilastega määratleda reeglid, millest kõik kinni peavad – pretsedentide loomine tõmbab õpikultuuri alla ja vähendab usaldust õpetaja ja õpilaste vahel.

Olenevalt käitumise raskusastmest tuleb valida õpetajapoolne reageerimine. Alustada tuleb kergematest meetmetest. Mõnikord on asjakohane piirduda kulmukortsutuse, tähelepanu tõmbavate žestide, karmi pilgu, lühimärkuse, vahemaa vähendamisega enda ja õpilase vahel vms-ga. Tõhus ei ole ka reageerimisega liigne viivitamine, millega lastakse väikesel korrariikumisel kasvada ulatuslikuks.

Õpilasele tuleb anda märku, et tema käitumine on sobimatu - vajadusel tuleb korrariikumisega tegeleda ka hiljem - vahetunnis või pärast õppepäeva.

Oluline on järjepidevus. Kui õpetaja on lubanud õpilasega tema käitumise üle hiljem edasi vestelda, siis tuleb seda kindlasti teha. Väga tähtis on õpilasega koos tema käitumise ja selle põhjuste analüüsimine ning ka õpetaja eneseanalüüs oma käitumisest antud olukorras ja sellele eelnevalt. Iga kord, kui lubatud vestlus ära jääb, väheneb õpetaja autoriteet õpilaste silmis ning tema poolt kasutatavaid korralekutsumise meetmeid ei võeta tõsiselt.

Sageli on ebasobiva käitumise eesmärgiks pälvida tähelepanu ja selle kaudu viidata oma murele. Õpetaja peab otsustama vastavalt olukorrale, millal on juhtum piisavalt tõsine, et reageerida. Oluline on reageerimise ajastus. Ülereageerimine või iga pisiasja puhul abinõude rakendamine ei ole mõistlik. See tekitab õpilastes arusaama, et tunnis on kord käest ära, ja ahvatleb ka teisi õpilasi korda rikkuma. Samuti võib see juhtida teisedki õpilased kõrvale õpiprotsessist ning segada tunni üldist ülesehitust ning häälestust. Liigne reageerimine igale väikseimale korrariikumisele võib tekitada õpilastes ka hirmutunnet ja ärevust, mis ei soodusta õpiprotsessi või mõjub sellele lausa pärssivalt.

Korrarikumise puhul võib olla mõistlik valida tunni jätkamiseks mõni uus metoodiline lahendus: paaris- või rühmatöö (kus korda rikkunud õpilane kaasatakse õpiprotsessi kaasõpilaste abil), motiveeriv ja huvipakkuv ülesanne korda rikkunud õpilasele (kus õpilane tunneb ennast tähtsustatu ja olulisena), rollimängud (kus õpilased, sh korda rikkunud õpilane, saavad läbi „teise vaatenurga“ õpiprotsessi tagasi lülituda) vms. Tunni käigu muutmine ja metoodika vahetus peab mõjuma loomulikuna, et korda rikkunud õpilane ei tajuks, et tema „provokatsioon“ on korda läinud, vaid pigem tunneks ka ise, et saab õppeprotsessi taaslülitumise abil piinlikust olukorrast välja.

Tõsisemate ja kestvate käitumisprobleemide puhul tuleks kasutada koolis kokku lepitud meetmeid.

5. Meetmed, mida koolijuhil ja õpetajal on õigus ja kohustus rakendada, kui õpilane rikub kooli kodukorda

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses on sätestatud, et õpilane on kohustatud kinni pidama õppenõukogu poolt kinnitatud kooli kodukorrast. Samuti nähakse selles ette, et kool tagab õpilase koolis viibimise ajal tema vaimse ja füüsilise turvalisuse ning tervise kaitse. Seega on kooli töötajatel õigus ja kohustus tagada, et kooli kodukorda järgitakse.

Tuleb lähtuda põhimõttest, et meetme kasutamine peab olema asjakohane ja põhjendatud, meede peab olema eakohane ning et selle puhul peab olema tagatud asjaosaliste turvalisus. Meetmed peavad olema kooskõlas seadusandlusega.

Uues põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõus on kavandatud sätestada mitmete meetmete kasutamine seaduse tasandil. Järgnevalt on välja toodud, milliseid kavandatavatest meetmetest tohib kasutada koolis ka hetkel kehtiva seadusandluse alusel ning milliseid mitte.

5.1 Praeguse seadusandluse järgi on koolis lubatud järgmised meetmed:

vestlus õpilasega või tema nõustamine;
vestlus vanemaga või tema nõustamine;
õpilasega tema käitumise arutamine direktori või õppealajuhataja juures;
õpilasega tema käitumise arutamine õppenõukogus või hoolekogus;
arenguvestluse/probleemvestluse läbiviimine;
õpilase suunamine sotsiaalpedagoogi, koolipsühholoogi või muu tugispetsialisti juurde;
kirjalik noomitus;
õppetunnist eemaldamine koos kohustusega viibida määratud kohas ja saavutada tunni lõpuks nõutavad õpitulemused;
konfliktolukorras osalenud poolte lepitamine eesmärgiga saavutada kokkulepe edasiseks tegevuseks;
ajutine keeld võtta osa õppekavavälisest tegevusest koolis, näiteks üritustest ja väljasõitudest;
individuaalse õppekava rakendamine;
vanema nõusolekul õpilase vastuvõtmine kooli juures tegutsevasse huviringidesse;
muud kooli pakutavad meetmed, mis on kooskõlas õigusaktidega;

õpilase vastuvõtmine õpilaskodusse;
koolikohustusliku õpilase vastuvõtmine pikapäevärühma;
koolikohustusliku õpilase üleviimine käitumisprobleemidega või kasvatusraskustega õpilaste klassi.

5.2 Praeguse seadusandluse järgi võivad järgmisi kavandatavaid meetmeid kasutada vaid alaealiste komisjonid:

kooli jaoks kasuliku tegevuse elluviimine, mida võib kohaldada vaid õpilase või (piiratud teovõimega õpilase puhul) vanema nõusolekul.
--

5.3 Praeguse seadusandluse järgi ei ole mõjutusmeetmena lubatud:

ajutine õppes osalemise keeld koos kohustusega saavutada perioodi lõpuks nõutavad õpitulemused;
pärast õppetundide lõppemist koolis viibimise kohustus määratud kohas kuni 1,5 tunni ulatuses ühe õppepäeva jooksul.

Sobiva meetme valik põhineb konkreetse olukorra analüüsil ja pedagoogilisel otsusel. Vähem tõsiste juhtumite korral langetavad otsuse jooksvalt õpetaja ja/või koolijuht. Tõsisemate juhtumite korral tuleb kaasata lapsevanemad, tugispetsialistid, õppenõukogu, kasvatusnõukogu või muu koolis moodustatud meeskond. Õigusrikkumise korral tuleb kaasata politsei.

6. Käitumine vägivallla ja keelatud esemete/ainete omamise korral

Kooli kodukorras on otstarbekas sätestada, millised ained ja esemed on koolis keelatud ja tuleb õpetaja korraldusel hoiule anda. See muudab ka hoiule võtmise protseduuri õiguslikult lihtsamaks. Igasuguse äravõtmisega peab kaasnema kirjaliku akti koostamine (vt akti näidis).

Õigusrikkumistega tõhusaks toimetulemiseks on oluline tihe koostöö kooli ja piirkondliku noorsoopolitsei vahel. Noorsoopolitsei oskab kõige paremini nõu anda, kuidas õigusrikkumiste korral käituda. Tähtis on, et õigusrikkumistega seotud juhtumeid ei vaikitaks maha.

Õigusvastane käitumine	Tegutsemisjuhised
Alkoholi, tubaka või muu keelatud aine omamine ja valdamine	<p>Keelatud aine tuleb ära võtta ja vormistada dokument, millel on kirjas miks, mida, millal, kus, kellelt ja kes ära võttis.</p> <p>Hea oleks, kui dokumendile märgitakse ka juuresviibijad. Õpilaselt võtta seletuskiri.</p> <p>Silmas tuleb pidada järgmist.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Alkohoolse joogi omamise puhul (joobetunnuste puudumisel) tuleb politsei teavitamine/kohalekutsumine otsustada, kuid see ei ole kohustuslik (omamise või valdamise eest sanktsioon puudub). Kindlasti tuleb teavitada lapse vanemaid. Äravõetu antakse üle lapsevanemale. 2) Tubakatoote või muu keelatud aine äravõtmisel tuleb

	<p>teavitada kindlasti politseid (tarbimine või mittetarbimine pole määrav, kuna selliste keelatud ainete omamise ja valdamise eest on seadusega ette nähtud sanktsioonid). Äravõetud tubakatoode või muu keelatud aine antakse üle politseile.</p> <p>3) Joobekahtluse korral (alkohol või muu joovastav aine) tuleb teavitada politseid, vajadusel kutsuda kooli meditsiinitöötaja abi osutama.</p>
Kaklemine, kehalise vigastuse tekitamine	<p>Lahutada kaklus, võtta osalejatelt seletused ja teavitada laste vanemaid ja politseid. Vajadusel kaasata kooliarst või kiirabi. Kaklust lahutades annab õpetaja kõigepealt suulise korralduse kaklust lõpetada.</p> <p>Kui sellele ei kuuletuta, lahutatakse kaklus füüsiliselt sekkudes võimalikult leebelt (ei tohi ise õpilast lüüa vms). Sekkumise üle otsustades tuleb hinnata, kas sekkumisel põhjustatav võimalik vigastus on väiksem või suurem kui need vigastused, mis võiksid tekkida siis, kui kaklust ei lahutata.</p>
Sõim, avalik solvang, asjade loopimine või muu (pahatahtliku loomuga) avaliku korra häirimine	<p>Teha kindlaks osalejad ja tunnistajad, seejärel teavitada politseid. Juhul kui rünne toimus õpetaja enda suhtes, kutsuda keegi kooli juhtkonnast sõltumatu lahendajana kohale. Avaliku solvangu osas tuleb politseiga nõu pidada, sest mõnikord on see käsitletav õigusrikkumisena, mõnikord mitte.</p>
Raskem avaliku korra rikkumine, sh vägivald ilma pahatahtliku soovita konkreetsele isikule viga teha	<p>Lõpetada korrarikkumine, võtta osalejatelt seletused ja teavitada laste vanemaid ja politseid.</p> <p>Korra rikkumist lõpetades annab õpetaja kõigepealt suulise korralduse tegevus lõpetada. Kui sellele ei kuuletuta, võib vajadusel korrarikkumise lõpetamiseks füüsiliselt sekkuda võimalikult leebelt (ei tohi ise õpilast lüüa vms).</p> <p>Sekkumise üle otsustades tuleb hinnata, kas sekkumisel põhjustatav võimalik kahju on väiksem või suurem kui need vigastused, mis võiksid tekkida siis, kui korrarikkumist ei lõpetata.</p>
Varastamine, esemete rikkumine, väljapressimine	<p>Lapsed omavahel eraldada võimalikult objektiivsete seletuste saamiseks, võtta võimalikult kiiresti seletused osalejatelt ning teavitada laste vanemaid ja politseid.</p>

Kõik nimetatud seletused võetakse vabas vormis **kirjalikult**. Seletusel peavad olema selle isiku andmed, kes seletust annab, samuti seletuse võtnud isiku nimi.

7. Tugikava koostamine õpilase püsivate käitumishäirete korral

Kui õpilasel esinevad püsivad käitumisraskused või kui tema õpiraskused on otseselt seotud käitumisprobleemidega, võib olla abiks käitumise parandamise tugikava rakendamine. Käitumise parandamise tugikava koostamise eesmärk on juhtida kõiki lapsega kokku puutuvaid inimesi koostööle, et arendada lapse sotsiaalseid oskusi ning suunata teda eneseanalüüsile. Eriti oluline on tihe koostöö lapsevanematega, sest sageli on lapse käitumishäirete põhjuseks ebastabiilne olukord perekonnas. Tugikava elluviimise ajaks määratakse õpilasele tugiisik, kes teda jälgib ning toetab.

Tugikavas määratletakse:

- õpilase käitumusliku probleemi kirjeldus ja põhjuste analüüs;
- sellest lähtuvalt tegevuste loetelu ja nende eesmärk (vajadusel ka vahe-eesmärgid);
- konkreetne ajakava eesmärgi täitmiseks;
- kasvatus töö sisu (so rakendatavad strateegiad ja tugikava elluvijad ning kaasatud isikud).

Tugikava kooskõlastatakse lapsevanemaga, võimalusel tuleb vastutust lapsevanemaga jagada. Tugikavas määratletakse ka õpilase omavastutus kehtivate võimaluste piires, arvestades õpilase vanust ja vaimset taset, ning lisaressursside vajadus (abiõpetaja, täiendav õppevara, lisaruum, tehnilised vahendid jms).

Tugikava rakendamise käigus jälgitakse õpilase edusamme ja/või tagasilööke, need jäädvustatakse ja analüüsitakse võimalikult kiiresti. Analüüsi tulemusel täpsustatakse tegevuse eesmärki või tehakse muudatusi rakendatavate strateegiade osas.

8. Alaealiste komisjoni poole pöördumine

8.1 Kooli poolt alaealiste komisjonile taotluse esitamine

Juhul, kui tugikava rakendamine ja muud kooli poolt võetud meetmed ei vii loodetud tulemusteni ning õpilase käitumisraskused jätkuvad ning on piisavalt tõsised, tuleb pöörduda alaealiste komisjoni poole. Samas on enne alaealiste komisjonile taotluse esitamist soovitatav nõu pidada oma piirkonna lastekaitse spetsialistide, psühholoogi, erinoorsootöö spetsialistide või komisjoni sekretäri, kuna on võimalik, et probleeme saab lahendada ilma selle mõjutusvahendita.

Alaealiste komisjon arutab alaealise õigusrikkumisi siis, kui komisjonile on selleks esitatud vastav taotlus. Alaealise õigusrikkumist arutatakse taotluse esitamisele järgneva 30 päeva jooksul. Mõjuval põhjusel on arutamist võimalik edasi lükata veel 30 päeva.

Koolikohustuse mittetäitmise kohta saavad taotluse komisjonile esitada ainult alaealise seaduslik esindaja, kooli esindaja, lastekaitseametnik või sotsiaalametnik.

Alaealiste komisjoni toiminguid ja otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul peale otsuse langetamist.

8.2 Arutelu komisjonis

Komisjoni istungil vaadatakse läbi alaealise õigusrikkumist puudutavad materjalid, kuulatakse ära alaealine ja tema seaduslik esindaja ning määratakse mõjutusvahend.

Alaealiste komisjoni istung on kinnine, seega kõrvalisi isikuid arutelu juures ei viibi. Alaealise huvide kaitsest lähtudes peab koos alaealisega istungil osalema tema seaduslik esindaja (lapsevanem). Samuti osaleb istungil taotluse esitanud isik või institutsiooni esindaja. Kui kool esitab taotluse, viibib seega ka selle kooli esindaja istungil arutelu juures. Alaealiste komisjoni istungil võetakse alaealiselt ja tema seaduslikult esindajalt allkiri selle kohta, et nad on mõistnud oma õigusi ja kohustusi, mis kaasnevad antud mõjutusvahendi kohaldamisega.

Kui alaealine, keda kohustati kirjaliku kutsega alaealiste komisjoni istungile ilmuma, jääb mõjuva põhjusega ilmumata, võib alaealiste komisjoni otsuse alusel kohaldada sundtoomist. Sundtoomise teostab politsei.

8.3 Alaealisele kohaldatavad mõjutusvahendid

Alaealiste komisjonis otsitakse koos õigust rikkunud noorega lahendusi selleks, et noor edaspidi püsiks seaduskuulekal teel. Komisjon soovib aidata noorel leida õige tee elus, kaitstes vajadusel noort ka iseenda eest. Komisjon lähtub mõjutusvahendi valikul õigusrikkuja isikust, toimepandud õigusrikkumise raskusastmest ja tema suhtes varem kohaldatud mõjutusvahendite tulemuslikkusest. Mõjutusvahend on sisuliselt suunava ja kasvatusliku loomuga ning noore arengut toetav. Lähtudes konkreetsest noorest on mõjutusvahendi valikul määravaks probleem, mille lahendamisel noor abi vajab. Olgu selleks siis pereprobleemid, suhted eakaaslastega, koolikohustuse eiramine, keelatud ainete kasutamine või laiemalt ühiskonna reeglitest mitte kinnipidamine.

8.4 Alaealiste komisjoni poolt kohaldatavad mõjutusvahendeid

8.4.1 Hoiatus

Hoiatusega koos on võimalik määrata erinevaid tähtajalisi tingimusi, vajadusel kutsutakse alaealine uuesti komisjoni.

8.4.2 Koolikorralduslikud mõjutusvahendid

Alaealine suunatakse põhiharidust omandavate kasvatusraskustega õpilaste klassi või kooli juures tegutsevasse pikapäevarühma, lisaks saab komisjon soovitada klassi- või koolivahetust, annab nõu pöörduda nõustamiskomisjoni, kasutada õpiabi võimalusi vms.

8.4.3 Psühholoogi, narkoloogi, sotsiaaltöötaja või muu spetsialisti juurde vestlusele suunamine

8.4.4 Lepitamine

Mõjutusvahend, mille käigus otsitakse erapooletu nõustaja ning alaealise õigusrikkuja enda aktiivsel kaasabil kokkulepet või vajadusel õigusrikkumise tagajärjel tekkinud kahjude korvamise võimalusi. Seda saab kasutada nt pere- ja koolikonfliktide korral. Lepitamine peab toimuma osapoolte nõusolekul.

8.4.5 Kohustus elada vanema, kasuvanema, eestkostja või hooldaja juures või lastekodus

Seda mõjutusvahendit võib kohaldada, kui on eelnevalt kindlaks tehtud, et nimetatud isikute juures on tagatud alaealisele sobivad kasvatamis- ning arengutingimused.

8.4.6 Üldkasulik töö

Kasvatusliku iseloomuga mõjutusvahend, mida võib kohaldada alaealisele tööst või õppimisest vabal ajal. Üldkasuliku töö tegemise käigus saab alaealine sotsiaalseid kogemusi ning areneb tema enesedistsipliin ja elementaarsed tööoskused. Üldkasulikke tööd saab määrata üksnes alaealise nõusolekul: üle 13-aastasele alaealisele kuni 50 tundi kolme kuu jooksul ning alla 13-aastasele kuni 10 tundi ühe kuu jooksul. Üldkasulik töö toimub täiskasvanu juhendamisel.

8.4.7 Käendaja määramine

Käendus on mõjutusvahend, mille kohaldamise käigus kontrollitakse alaealise käitumist ning abistatakse teda, et hoida ära uute õigusrikkumiste toimepanemist. Käendajaks võib olla alaealise perekonnaliige, sugulane või muu isik, kellel on tema suhtes kasvatuslik mõju ja kes on eelnevalt tutvunud alaealiste komisjonis olevate materjalidega alaealise kohta.

8.4.8 Osalemine noorte- või sotsiaalprogrammides, rehabilitatsioonikavas või ravikuuril

Komisjon suunab alaealise spetsialisti (psühholoogi, psühhiaatri, narkoloogi vms) juurde, kes otsustab ravi vajalikkuse. Vajadusel leitakse sobiv sotsiaalprogramm (tugiisik, suunamine sõltuvushäiretega laste keskusesse või erinevate oskuste arendamise rühma). Sotsiaal- ja rehabilitatsiooniprogrammid on noorele mõeldud tugi, mille käigus tema raskustega tegelevad spetsialistid ning millesse on kaasatud mitmed eluvaldkonnad. Spetsialisti juurde minek või rehabilitatsioonikava täitmine on alaealise kohustuslik.

8.4.9 Suunamine kasvatuseritingimusi vajavate õpilaste kooli

Erikooli suunatakse laps kohtumäärusega alaealiste komisjoni taotluse alusel üheks kuni kaheks õppeaastaks. Erikooli ei suunata alaealist, kes ei ole toime pannud väär- või kuritegu.

8.5 Mis toimub alaealisega pärast alaealiste komisjonis käimist?

Komisjon jälgib kohaldatud mõjutusvahendi täitmist. Kui alaealine ei täida tema suhtes kohaldatud mõjutusvahendit, määrab komisjoni uue vahendi.

Alaealisele on oluline selgitada, et komisjonis käimisest ei jää talle eluaegset märki, küll aga võivad jätkuvad õigusrikkumised viia palju tõsisemate tagajärgedeni, mis teo raskusastmest ja karistusest tingituna mõjutavad inimest kogu elu.

Keelatud aine(te)/eseme(te) äravõtmise akt

Kool: _____

Klass: _____

Isiku andmed, kellelt aine(d)/ese(med) ära võetakse

Nimi: _____

Kuupäev: _____

Koht: _____

Ära võetav(ad) aine(d)/ese(med):

Aine(te)/eseme(te) äravõtmise põhjus:

Aine(d)/eseme(d) võttis ära

Nimi: _____

Ära võetud aine(d)/ese(med) on üle antud

Nimi: _____

Allkiri: _____

Kuupäev: _____

Soovitused lugemiseks

1. Bill Rodgers, Taasleitud käitumine, TÜ Kirjastus 2008, 259 lk.
2. Alaealiste komisjonid <http://www.entk.ee/index.php?id=40&keel=ee>.